

Qars müqaviləsi

Azərbaycan Tarixi Sənədləri

Bir tərəfdə Azərbaycan SSR, Ermənistan SSR və Gürcüstan SSR, o biri tərəfdə - Türkiyə olmaqla Qarsda RSFSR-in iştirakı ilə 1921-ci il oktyabrın 13-də bağlanmış müqavilə

Bir tərəfdə Ermənistan Sosialist Sovet Respublikası, Azərbaycan Sosialist Sovet Respublikası və Gürcüstan Sosialist Sovet Respublikası hökumətləri və o biri tərəfdə Türkiyə Böyük Millət Məclisi Hökuməti millətlərin qardaşlığına və xalqların öz müqəddəratını təyin etmək hüququ prinsiplərinə şərik çıxan, hər iki tərəfin qarşılıqlı maraqlarına əsaslanan daimi səmimi qarşılıqlı münasibətlərdən və fasiləsiz səmimi dostluq qurmaq istəyindən ruhlanaraq Rusiya Sosialist Federativ Sovet Respublikasının iştirakı ilə dostluq haqqında müqavilə bağlamaq qərarına gəlmiş və bunun üçün öz Müvəkkillərini təyin etmişlər:

Ermənistan Sosialist Sovet Respublikasının hökuməti: Askanaz Mravyan, xalq xarici işlər komissarı, Poqos Makinzyan, xalq daxili işlər komissarı.

Azərbaycan Sovet Respublikasının hökuməti: Behbud Şahtaxtinski, xalq dövlət nəzarəti komissarı.

Gürcüstan Sosialist Sovet Respublikasının hökuməti: Şalva Eliva, xalq hərbi-dəniz işləri komissarı, Aleksandr Svanidze xalq xarici işlər komissarı və xalq maliyyə işləri komissarı.

Türkiyə Böyük Millət Məclisi hökuməti: Kazım Qarabəkir Paşa, Böyük Millət Məclisində Ədirnədən millət vəkili, Şərq Cəbhəsi komandanı, Vəli bəy, Böyük Millət Məclisində Burdurdan millət vəkili, Muxtar bəy, İctimai İşlər Stats-Sekretarının keçmiş müavini, Məmduh Şövkət bəy, Türkiyənin Azərbaycanda səlahiyyətli nümayəndəsi.

Rusiya Sosialist Federativ Sovet Respublikasının hökuməti: Yakov Qanetski, Latviyada səlahiyyətli nümayəndə, onlar lazımi və qanuni formada tərtib edilmiş səlahiyyətlərin mübadiləsindən sonra aşağıdakılar barədə razılığa gəldilər:

Maddə 1.

Türkiyə Böyük Millət Məclisi hökuməti və Ermənistan, Azərbaycan və Gürcüstan Sosialist Sovet Respublikaları hazırda razılığa gələn tərəflərin ərazilərinin tərkibinə daxil olan ərazilərdə öz suveren hüquqlarını əvvəllər həyata keçirmiş dövlətlər arasında bağlanan yuxarıda xatırlanan ərazilərə aid olan müqavilələri, eyni dərəcədə üçüncü dövlətlər tərəfindən Zaqafqaziya Respublikalarına dair bağlanmış müqavilələri ləğv edilmiş və öz qüvvəsini itirmiş hesab edirlər.

Müəyyən edilmiş hesab olunur ki, bu maddə Moskvada 16 mart 1921-ci ildə bağlanmış Türkiyə-Rusiya müqaviləsinə tətbiq edilmir.

Maddə 2.

Razılığa gələn tərəflər onlardan birinin zorla qəbul etməyə məcbur edildiyi hər hansı sülh müqaviləsinə və sair beynəlxalq aktları tanımamaq barədə razılaşırlar. Bunun qüvvəsinə, Ermənistan, Azərbaycan və Gürcüstan Sosialist Sovet Respublikaları Türkiyəyə dair və hazırda onun Böyük Millət Məclisi ilə təmsil olunan Türkiyə Milli hökumətinin tanımadığı heç bir beynəlxalq aktı tanımamaq barədə razılaşırlar.

(Bu müqavilədə Türkiyə anlayışı altında Konstantinopolda Osmanlı deputatlar palatası tərəfindən işlənib hazırlanmış və elan edilmiş, mətbuatda bütün dövlətlərə çatdırılmış 8 yanvar 1920-ci il (1336) tarixli Türkiyə Misaqi-Milli sərhədlərinə daxil edilmiş ərazilər nəzərdə tutulur).

Öz tərəfindən Türkiyə Böyük Millət Məclisi Hökuməti bu ölkələrin hazırda Ermənistan, Azərbaycan və Gürcüstan sovetləri ilə təmsil olunan müvafiq Hökumətlərinin tanımadığı hər hansı beynəlxalq aktı tanımamaq barədə razılaşırlar.

Maddə 3.

Ermənistan, Azərbaycan və Gürcüstan Sosialist Sovet Respublikaları hökumətləri təslim rejimini hər hansı ölkənin azad milli istəkləri ilə, eləcə də onun suveren hüquqlarının tam həyata keçirilməsi ilə bir araya sığmadığını hesab edərək, bu rejimə hər hansı aidiyyəti olan hər hansı hərəkəti və hüququ öz qüvvəsini itirmiş və ləğv edilmiş sayırlar.

Maddə 4.

Türkiyənin şimal-şərq sərhədləri (Rusiya Baş Qərərgahının 1/21000 miqyasında - düymədə 5 verst xəritəsinə əsasən) Qara dənizdə yerləşən Sarp kəndindən başlanan Xedis-Mta dağından, Şavşet dağındakı

Kannı-Dağ ayırıcından keçən, daha sonra Ərdəhan və Qars sancaqlarının köhnə şimal inzibati sərhədləri ilə Aşağı Qars-suyun mənsəbinədək Arpa-çay və Arəz çaylarının talveqi ilə keçib gedən xətlə müəyyən edilir. (Sərhədlərin müfəssəl təsviri və ona aid məsələlər razılığa gələn hər iki tərəfin imzaladığı 1-ci və 2-ci əlavədə və ona qoşulan xəritədə müəyyən edilmişdir).

Müqavilənin mətni və xəritə arasında fərq ortaya çıxdığı təqdirdə mətnə həlledici əhəmiyyət verilir. Dövlət sərhədlərinin naturada müfəssəl müəyyən edilməsi və çəkilişi, eləcə də sərhəd işarələrinin qoyulması razılığa gələn tərəflərin bərabər sayda üzvlərdən ibarət qarışıq sərhəd komissiyası tərəfindən və RSFSR nümayəndələrinin iştirakı ilə icra olunur.

Əlavə 4: xəritə.

Maddə 5.

Türkiyə hökuməti və Sovet Ermənistanı və Azərbaycanı hökumətləri razılığa gəlirlər ki, Naxçıvan vilayəti bu müqavilənin 3-cü əlavəsində müəyyən edilən sərhədlərdə Azərbaycanın himayəsi altında muxtar ərazi yaradır.

Maddə 6.

Türkiyə Batum şəhəri və limanı və bu müqavilənin 4-cü maddəsində göstərilən sərhədlərdən şimalda yerləşən və Batum dairəsinin bir hissəsini təşkil edən ərazilər üzərindəki suverenliyini bu şərtlə Gürcüstana güzəştə getməyə razılıq verir ki,

1) bu maddədə göstərilən yerlərin əhalisi hər icmaya onun mədəni və dini hüquqlarını təmin edən inzibati baxımdan geniş yerli muxtariyyətdən faydalanacaq və əhaliyə göstərilən yerlərdə onun istəyinə uyğun torpaq qanununu müəyyənləşdirmək imkanı veriləcək;

2) Türkiyəyə Batum limanı vasitəsi göndərilən və ya Türkiyənin göndərdiyi bütün mallara rüsumsuz, hər hansı bir ləngitmə və hər hansı gömrük yığımı qoyulmadan sərbəst tranzit, Türkiyəyə Batum limanından buna görə ondan xüsusi rüsumlar tutulmadan istifadə hüququ veriləcək.

Bu maddənin həyata keçirilməsi üçün bu müqavilə imzalandıqdan dərhal sonra razılığa gələn tərəflərin nümayəndələrindən ibarət komissiya yaradılacaq.

Maddə 7.

Gürcüstan Sosialist Sovet Respublikası hökuməti və Türkiyə Millət Məclisinin hökuməti buna dair qarışıq komissiyanın müəyyənləşdirəcəyi gömrük, polis və sanitar qaydalara əməl etmək şərti ilə sərhəd zonası sakinlərinin sərhədi keçmələrini asanlaşdırmağa razılaşırlar.

Maddə 8.

Gürcüstan Sosialist Sovet Respublikası və Türkiyə Böyük Millət

Məclisi hökuməti hər iki tərəfin sərhəd yerlərinin sakinləri üçün sərhədin o biri tərəfində yerləşən yaylaq və qışlaq otlaqlarından istifadə etmələri üçün zərurəti nəzərə alaraq, bu sakinlərə onların sürüləri ilə birlikdə sərhədi keçmək və ənənəvi otlaqlarından istifadə etmək hüququ barədə razılığa gəlirlər.

Gömrük qaydaları, eləcə də sərhədin keçilməsi üçün polis, sanitar və digər tədbirlər qarışıq komissiya tərəfindən müəyyənləşdiriləcək.

Maddə 9.

Boğazların açılması və bütün xalqların ticarət münasibətləri üçün onlardan sərbəst keçidin təmin edilməsindən ötrü Türkiyə və Gürcüstan Qara dənizin və boğazların beynəlxalq statusunun qəti olaraq müəyyənləşdirilməsini sahil ölkələrinin nümayəndələrindən ibarət xüsusi konfransa bu şərtlə verməyə razılaşırlar ki, onun çıxardığı qərarlar Türkiyənin tam suverenliyinə eyni dərəcədə Türkiyənin və onun paytaxtı Konstantinopolun təhlükəsizliyinə xələl gətirməyəcək.

Maddə 10.

Razılığa gələn tərəflər öz ərazilərində digər ölkənin hökuməti roluna iddia edən təşkilatların və qrupların yaradılmasına və ya yerləşdirilməsinə, eləcə də digər dövlətlə mübarizə məqsədi olan qrupların yerləşməsinə yol verməmək barədə razılığa gəlirlər. Müəyyən edilmiş sayılır ki, bu müqavilədə xatırlanan Türkiyə ərazisi dedikdə,

Türkiyə Böyük Millət Məclisi hökumətinin bilavasitə hərbi və mülki idarəsi altında olan ərazilər nəzərdə tutulur.

Maddə 11.

Hər iki razılığa gələn tərəfin digər tərəfin ərazisində olan vətəndaşlarına milli müdafiə üzrə mükəlləfiyyətlər istisna olunmaqla, onların olduğu ölkənin qanunlarından irəli gələn bütün hüquqlar və vəzifələr şamil olunacaq, onlar bundan azad ediləcəklər. Hər iki tərəfin ailə hüququna, hər iki tərəfin vətəndaşlarının miras hüququna və iş qabiliyyətlərinə dair məsələlər də bu müqavilənin qərarlarından istisna təşkil edirlər. Onlar xüsusi sazişlə həll ediləcəklər.

Maddə 12.

Hər iki razılığa gələn tərəf digər tərəfin ərazisində olan, razılığa gələn tərəflərin hər birinin vətəndaşlarına ən əlverişli şərait prinsipini tətbiq etməyə razıdırlar.

Bu maddə sovet respublikalarının öz ərazilərində müttəfiq sovet respublikalarının vətəndaşlarına verilən hüquqlara, eyni dərəcədə Türkiyənin ona müttəfiq olan müsəlman ölkələrinin vətəndaşlarına verdiyi hüquqlara tətbiq olunmur.

Maddə 13.

1918-ci ilə qədər Rusiyanın bir hissəsini təşkil etmiş və indi Türkiyənin suverenliyi altında olduğu tanınan ərazilərin hər hansı sakini əgər arzu edərsə, sərbəst şəkildə Türkiyəni tərk etmək, özü ilə əşyalarını, öz əmlakını və ya onun dəyərini götürmək hüququna malikdir.

Eyni şəkildə üzərindəki suverenliyin Türkiyə tərəfindən Gürcüstana güzəşt edilmiş ərazilərin bütün sakinləri əgər arzu edərlərsə, Gürcüstan vətəndaşlığından çıxmaq, Gürcüstan ərazisini sərbəst şəkildə tərk etmək və özü ilə öz əşyalarını, və əmlakını və ya onların dəyərini götürmək hüququna malikdir.

Yuxarıda göstərilən maddədə xatırlanan sakinlər xatırlanan əraziləri tərk etmək arzılarını bildirdikdən sonrakı bir ay müddətində hərbi mükəlləfiyyətdən möhlət hüququndan faydalanacaqlar.

Maddə 14.

Razılığa gələn tərəflər bu müqavilənin imzalandığı gündən sonrakı altı ay ərzində 1918-1920-ci illər müharibələrinin qaçqınlarına dair xüsusi saziş bağlamağı öhdələrinə götürürlər.

Maddə 15.

Razılığa gələn hər bir tərəf bu müqavilə imzalandıqdan dərhal sonra Qafqaz cəbhəsində hərbi hərəkətlərdən irəli gələn cinayətlərə və əməllərə görə digər tərəfin vətəndaşlarına tam amnistiya elan etməyi öhdəsinə götürür.

Maddə 16.

Razılığa gələn tərəflər bu müqavilə imzalandıqdan sonrakı iki ay ərzində razılığa gələn tərəflərdən birinin ərazisində olan köhnə hərbi əsirləri və mülki əsirləri qaytarmağa razıdırlar.

Maddə 17.

Öz ölkələri arasındakı münasibətlərin fasiləsizliyini təmin etmək məqsədi ilə razılığa gələn tərəflər müştərək razılaşma yolu ilə dəmiryol, teleqraf və s. rabitə vasitələrinin saxlanması və mümkün sürətlə inkişafı, eyni dərəcədə hər iki ölkə arasında insanların və malların hər hansı ləngidilmə olmadan sərbəst yerdəyişməsinə təmin etmək məqsədi ilə bütün zəruri tədbirləri görməyi öhdələrinə götürürlər.

Lakin etiraf edilir ki, həm səyahət edənlərin, həm də malların yerdəyişməsinə, girişinə və çıxışına münasibətdə hər ölkədə buna dair müəyyən edilmiş qaydalar tam tətbiq ediləcəkdir.

Maddə 18.

Razılığa gələn tərəflər arasında dostluq münasibətlərini möhkəmləndirmək üçün ticarət münasibətləri qurmaq, bütün iqtisadi, maliyyə və digər məsələləri tənzimləmək məqsədi ilə bu müqavilə imzalandıqdan dərhal sonra Tiflisdə maraqlı tərəflərin təmsilçilərindən ibarət komissiya yaradılacaq.

Maddə 19.

Razılığa gələn tərəflər bu müqavilə imzalandıqdan sonrakı 3 ay ərzində Konsul Konvensiyasını başa çatdırmağı öhdələrinə götürürlər.

Maddə 20.

Türkiyə, Ermənistan, Azərbaycan və Gürcüstan hökumətləri arasında bağlanmış bu müqavilə ratifikasiya edilməlidir.

Ratifikasiyalarla mübadilə ən qısa müddətdə Erivanda olacaq.

Bu müqavilə ratifikasiya olunduğu andan qüvvəyə minir. 6, 14, 15, 16, 18 və 19-cu maddələr istisnadır, onlar müqavilə imzalandıqdan dərhal sonra qüvvəyə minirlər.

Bu göstərilənləri təsdiq etmək üçün yuxarıda adları çəkilən müvəkkillər bu müqaviləni imzaladılar və ona öz möhürlərini vurdular.

Qarsda 13 oktyabr 1921-ci ildə (1337) beş nüsxədən ibarət tərtib edilmişdir.

(M.Y.) imza. Askanaz Mravian, (M.Y.) imza. Kazım Qarabəkir.

(M.Y.) imza. Poqos Makinzian. (M.Y.) imza. Vəli bəy.

(M.Y.) imza. Behbud Şahtaxtinski, (M.Y.) imza. Muxtar bəy.

(M.Y.) imza. Şalva Eliava, (M.Y.) imza. Məmduh Şövkət bəy.

(M.Y.) imza. Aleksandr Svanidze.

(M.Y.) imza. Qanetski.

Əlavə 1.

Türkiyənin şimal-şərq sərhədi aşağıdakı şəkildə müəyyənləşdirilir: (rus baş qərərgahının 1/210000 - düymdə 5 verst miqyasında xəritəsinə əsasən).

Qara dənizdə Sarp kəndi - Qara Şalvar dağı (5014) - çayın suayırıcı ilə V.Maradidi kəndindən şimalda "uçuq kilsə" istiqaməti ilə

V.Maradidi kəndindən şimalda Çoroxu kəsir və sonra Sabur kəndinin şimalından keçir - Xedis Mta dağı (7052) - Kva-Kibe dağı - Kavtereti kəndi - Medzıbna dağının ayırıcı xətti - Qerat Kesun dağı (6468) - Korda dağının (7910) ayırıcı xəttindən keçir - Şavşet sıra dağlarının qərb hissəsinə keçmiş Artvin dairəsinin inzibati sərhədinə çıxır - Şavşet

dağlarının ayırıcı xəttindən keçərək Sarı Çay (Kar-İssal) (8478) dağına çıxır - Kviral aşırımını - oradan Kankı dağda keçmiş Ərdahan dairəsinin əvvəlki inzibati sərhədinə çıxır - oradan şimala yönələrək Tlil (Qrmali) dağınadək çatır - Ərdahan dairəsinin həmin sərhədi ilə irəliləyərək Badela kəndinin şimal-şərqinə, Posxov çayına çıxır və həmin çayla cənuba Çançaq kəndindəki dağa qədər gedir - orada bu çayı geridə qoyur - gədiklə xətti ilə irəliləyərək Ayrılan-Baş dağına (8512) qalxır - Kəllə təpə (8463), Karman təpə (9709) dağlarından keçir - Kasris-Seri dağına (9681) çatır - buradan Karzamet çayı ilə Kür çayınadək gedir - oradan Kür çayının talveqi ilə Kartanakev kəndinin şərqindəki məntəqəyə çıxır - orada Qaraoğlu dağının (7.259) gədiyindən keçməklə Kür çayından aralanır - oradan Xazapın gölünü iki yerə bölərək 7582 yüksəkliyinə, oradan Göydağa (9152) çıxır - Üçtəpələr (9783), burada Gürcüstanla sərhəd bitir və Ermənistanla sərhəd başlanır: Taya-qala (9716) - 9065 zirvəsi, burada sərhəd Ərdəhan dairəsinin keçmiş sərhədini tərk edir və Böyük Ağbaba dağından (9973 və ya 9963) - 8828 və ya 8827 - 7602 - buradan düz xətlə 7.518 zirvəsinə - İbiş kəndinin şərqindən, sonra Qızıldaş dağından (7.439 və ya 7.440, yaxud 7.490), Yeni Qazılıdaş kəndindən keçir - oradan Noviy Qızıldaş kəndlilən axan çayla onun Qaraməmməddən şimal-qərbdə yerləşən döngəsinədək çayayırıcı ilə gedir - oradan Delaver, B.Kmlı və Tikinis kəndlərindən şərqdə yerləşən Camuşçu çayına çıxır - Vartanlı və Baş Şuragel kəndlərindən keçir - adı çəkilən çayla gedərək Kəlala və ya Qalalıdan şimalda Arpa-çayına çıxır - orada həmişə Arpa-çayın talveqi ilə gedərək Araza çıxır və Arazın talveqi ilə gedərək Urmiya kəndinə çıxır, burada Ermənistanla sərhəd bitir və Azərbaycanla sərhəd başlanır - Arazın talveqi ilə Aşağı Qarasunun ona töküldüyü yerədək gedir və burada Azərbaycanla sərhəd qurtarır).

N.B. Aydındır ki, sərhəd göstərilən yüksəkliklərin ayırıcından keçir.

(M.Y.) imza. Askanaz Mravyan, (M.Y.) imza. Kazım Qarabəkir.

(M.Y.) imza. Poqos Makinzyan. (M.Y.) imza. Vəli bəy.

(M.Y.) imza. Behbud Şahtaxtinski, (M.Y.) imza. Muxtar bəy.

(M.Y.) imza. Şalva Eliava, (M.Y.) imza. Məmduh Şövkət bəy.

(M.Y.) imza. Aleksandr Svanidze.

(M.Y.) imza. Qanetski.

Əlavə 2.

Sərhəd xəttinin Əlavə 1-də göstərildiyi kimi, Arpa-çay və Araz çaylarının talveqindən keçdiyini diqqətə alaraq, Türkiyə Böyük Millət Məclisi Hökuməti yalnız Arpaçay rayonunda blokhaus xəttini onun indiki cizgisində Aleksandropol-Yerevan dəmiryolundan 8 verst məsafəyə geri çəkməyi və Araz rayonunda göstərilən dəmiryol xəttindən 4 verst geriye çəkməyi öhdəsinə götürür

Yuxarıda göstərilən rayonları məhdudlaşdıran xətlər Arpaçay zonası üçün aşağıda A və B bəndlərində 1, Araz zonası üçün 2 bəndində göstərilir.

1.Arpaçay zonası

A) Vartanlıdan cənub-şərqə - Uzun Kilisadan şərqə, Bozyar dağından (5.096) keçməklə - Karmir-vankdan şərqdə 5082 - 5047, Üçtəpə (6478 və ya 5578) - Arazoğlunun şərq - Aninin şərq - - Yeniköydən qərbdə Arpaçaya çatır.

B) Yenidən Arpaçaydan 5019 yüksəkliyinin şərqinə sarı aralanır - birbaşa 5481 yüksəkliyinə gedir - Qızılquladan şərqdə 4 1/2 verstdən - Bocalıdan şərqdə 2 verstdən - sonra Diqorçay - bu çay boyunca Düzkeçid kəndinə qədər irəliləyir və düz xətlə Qarabağ xarabalıqlarından şimala irəliləyir və Arpaçaya çıxır.

II.Araz zonası

Xaraba Alican və Süleyman Dizə kəndi arasında düz xətt.

Bir tərəfdən Aleksandropol-Yerevan dəmiryol xətti ilə və digər tərəfdən yuxarıda adı çəkilən dəmiryol xəttindən səkkiz və dörd verst məsafədə yerləşən xətlərlə məhdudlaşan zonada Türkiyə Böyük Millət Məclisi Hökuməti hər hansı fortifikasiya istehkamları qurmayacağını öhdəsinə götürür.

(bu məsafə xətti göstərilən zonadan kənarda yerləşir) və onlarda nizami qoşunlar saxlamayacaq, lakin o göstərilən zonalarda asayışın, təhlükəsizliyin təmin olunması üçün və inzibati ehtiyaclar üçün qoşun saxlamaq hüququnu saxlayır.

(M.Y.) imza. Askanaz Mravyan, (M.Y.) imza. Kazım Qarabəkir.

(M.Y.) imza. Poqos Makinzyan. (M.Y.) imza. Vəli bəy.

(M.Y.) imza. Behbud Şahtaxtinski, (M.Y.) imza. Muxtar bəy.

(M.Y.) imza. Şalva Eliava, (M.Y.) imza. Məmduh Şövkət bəy.

(M.Y.) imza. Aleksandr Svanidze.

(M.Y.) imza. Qanetski.

Əlavə 3.

Naxçıvanın ərazisi

Urmiya kəndi - oradan düz xətlə Arazdəyən stansiyasına (onu Ermənistan Sosialist Sovet Respublikasına saxlamaqla) -

sonra düz xətlə 3142 qərbində Daşburun dağına - Daşburun dağının şərq ayırıcı xətti (4108) - Cəhənnəm dərəsi çayından "bulaq" yazısının cənubu - Bağarsıq dağının gədik xətti

ilə (6607 və ya 6587) və oradan əvvəlki İrəvan dairəsinin

və Şərur-Dərələyəz qəzasının inzibati sərhədi ilə gedir -

6629 yüksəkliyi - Kömürlü dağı (6839 və ya 6930) - oradan

3080 yüksəkliyi - Sayat dağı (7868 - Qurdqulaq kəndi)

Qamesur dağı (8160) - 8022 yüksəkliyi - Kükü dağ (10282)

və əvvəlki Naxçıvan dairəsinin inzibati sərhədinin şərqindən keçir.

(M.Y.) imza. Askanaz Mravyan, (M.Y.) imza. Kazım Qarabəkir.

(M.Y.) imza. Poqos Makinzyan. (M.Y.) imza. Vəli bəy.

(M.Y.) imza. Behbud Şahtaxtinski, (M.Y.) imza. Muştar bəy.

(M.Y.) imza. Şalva Eliava, (M.Y.) imza. Məmduh Şövkət bəy.

(M.Y.) imza. Aleksandr Svanidze.

(M.Y.) imza. Qanetski.

Müqavilə Ümumittifq MİK tərəfindən 16 mart 1922-ci ildə ratifikasiya olunmuşdur.

Copyright © 1997-2006 Azerbaijan Online. All Rights Reserved.

Bütün materiallar Azərbaycan Online bağlıdır və onlardan istifadə edərkən
Azerbaijan Online tərəfindən yazılı istəyiniz olmalıdır.

Qaynaq: <http://www.azerbaijan-online.com/tarix/>

PDFləşdirən: <http://www.kitablar.com> – <http://www.kitablar.org/>